

Könyvbemutatók Párizsban és Brüsszelben

Szabó Ferenc SJ beszámolója a Vatikáni Rádiónak

Október 2-án Párizsban, október 7-én pedig Brüsszelben, mindkét fővárosban az ottani Magyar Intézetben, bemutattuk az *Üldözött jezsuiták vallomásai* című, szerkesztésében 1995-ben megjelent kötet francia fordítását: *Jésuites hongrois sous le pouvoir communiste*, amelyet a brüsszeli jezsuita Lessius Kiadó tavaly jelentetett meg. A fordítást *Thierry Monfils* belga jezsuita végezte, a *La Vie de Europe* közösség baráti köréhez tartozó brüsszeli magyarok, valamint elsősorban *Havas István* piarista atyának, a brüsszeli magyar lelkesítés vezetőjének segítségével. A francia kiadás Monfils atya szerkesztésében bővebb, mint az eredeti; a 12 bebörtönzött vagy internált magyar jezsuita vallomásához ugyanis fölvettek a kötetbe *Bánkuti Gábor* történész fontos tanulmányát a jezsuiták elleni koncepciós perekről. Ezen kívül több jegyzet, térkép segíti a nem magyar olvasókat a vallomásokban szereplő utalások megértésében, a kommunista idők egyházüldözésének megismerésében. Ugyancsak *Thierry Monfils* készítetett Budapesten *Kovács Lajos* rendtársunkkal egy-egy videó-interjút Hevenesi János és Kelényi Tibor atyákkal, akiket ugyan nem ítélték börtönre, de átszenvedték a közel félévszázados kommunista egyházüldözést. E filmeket mindkét helyen láthatta a közönség.

Párizsban barátsággal fogadott bennünket – *Thierry* rendtársammal mentünk oda Brüsszélből – *Ablonczy Balázs* igazgató úr, és élvezhettük a kedves *Dede Franciska* szervező, tudományos titkár vendégfogadását. A Balassi Intézet sűrű programján szerepelt könyvbemutatónk is, a bejáratnál plakát is hirdette a műsort. Mintegy harmincan vettek részt a francia nyelvű bemutatón, egyharmaduk párizsi magyar volt. Valamivel kevesebb hallgató érkezett el a könyvbemutatóra Brüsszelben, mivel egy tüntetés miatt lezárták az autók előtt a körzetet. Mindkét alkalommal *Pierre Sauvage SJ*, a brüsszeli jezsuita Lessius Kiadó igazgatója nyitotta meg a rendezvényt, majd a kötet szerkesztője, Szabó Ferenc és a fordító, *Thierry Monfils* mutatta be a kötetet.

Hangsúlyoztuk: ma is időszerűnek tartjuk a kommunista egyházüldözés vértanúinak megismertetését a nyugati közönséggel, amely – sajnos – kevéssé ismerte a kelet-európai egyházak nehéz helyzetét, a számtalan szerzetes, buzgón apostolkodó pap és világi üldöztetését. II. János Pál is buzdított bennünket, hogy össze kell gyűjteni a 20. század vértanúinak aktáit. Szerencsére ez már folyamatban van Magyarországon, és fiatal történészek levéltári kutatásai feltárják a kommunista diktatúra egyházüldözésének hátterét, a koncepciós perek sokaságát, Mindszenty József bíboros 1949-es elítélésétől egészen a hetvenes évek végéig. Idéztem összeállításom *Előszavából*: „Valamennyien fejet hajtunk rendtársaink előtt, akik minden nehézség ellenére hűségesek maradtak

Krisztushoz és Egyházához. A börtön sokakat megviselt, szabadulásuk után is meg kellett küzdeniük a 'normális' (vagy abnormális!) életbe való visszailleszkedés nehézségeivel, a frusztráltság terheit is hordozniuk kellett, nem is szólva egyesek fizikai erejének, egészségének megroppanásáról. Legszebb éveiket a börtön 'hiábavalóságában' töltötték. De a hívő ember számára a Krisztusért és Országáért vállalt igazságtalanság és szenvedés nem hiábavaló; sőt, ez a 'passzivitás' talán nagyobb érték – természetfeletti mércével mérve –, mint a tevékeny apostoli munka. Isten országában mindenképpen megvan a helye a passzivitásnak, a kényszerű rabságnak és a szenvedésnek: mindez Krisztus keresztyéhez tartozik, annak titokzatos energiájában részesedik.”
Örültem, hogy a brüsszeli bemutatón, az egyik felkért hozzászóló, Rezsőházy András professzor is a most idézett gondolatot emelte ki.

(Egy kis nosztalgia)

Az elmúlt tíz nap (szeptember 29.–október 8.) során sok szép élményben volt részem. Louvain-Eegenhovenben felkerestük a vallon jezsuiták hajdani főiskoláját, ahol filozófiai és teológiai tanulmányaimat végeztem. A hatalmas, közben kibővített épülettömb évek óta protestáns kultúrközpontként működik. Meglátogattuk a leuveni Magyar Kollégiumot, amelyet *P. Muzslay István* hozott létre 1956 után. (Most ott nyugszik a heverlei temetőben, miként *P. Varga László* és mellette volt novíciustársam, az 1958-ban Leuvenben elhunyt *Somogyi Szilárd*.) Imádkoztam a Magyar Kollégium kápolnájában, ahol első szentmisémet mutattam be 1962. augusztus 7-én; szentelésem előző nap volt a brüsszeli a jezsuiták Szent Mihály-templomában. Itt Brüsszelben is hálát adtam félévszázados papságomért. A rendházban találkoztam néhány ismerős (megöregedett) rendtársammal. Brüsszelben a *La Viale Europe* közösségben laktam. A közösséget egy belga jezsuita (*Van Stappen*) hozta létre. Mintegy harmincan laknak ott, három magyar is. Szegényen élnek. Igazi szeretetközösség. Vezetője egy volt eegenhoveni skolasztikus rendtársam, *Guy Martinot*, Thierry Monfils barátunk pedig egyik oszlopos tagja. Thierry plébánián is dolgozik, és imacsoportokat is vezet. (Október 15-én Miskolcra jön, ahol három hónapig franciát tanít a jezsuita kollégiumban. Már jól beszél magyarul.) Egyik imacsoporttal is találkoztam, magyarokkal, akik jórészt az Európai Parlamentben dolgoznak. Az Európai Parlament elmélkedési szobájában francia–magyar szentmisét mutattunk be október 2-án, mielőtt Párizsba indultunk volna.

Párizsban kevés időnk volt. De október 3-án elsétáltunk a Latin negyedbe. Itt, a Sorbonne közelében volt a Centre Richelieu, az egyetemista lelkipásztorkodás központja. Doktorátusom előkészítése idején két és fél évig én is ide jártam hetente, egy csoport lelkésze voltam, a későbbi párizsi érsek, *Jean-Marie Lustiger* volt a vezetőnk. Ma már nem létezik. Aztán Szent Mihály útján ballagtam a Szajna felé, *Ady Párizsban járt az ősz* című versét ismételve: „...égték lelkemben kis rözse-dalok, / Füstöseket, furcsákat, búsakat, bíborakat, / Arról

hogy meghalok.” Imádkoztam a Notre Dame székesegyházban, amelynek most ünneplik 850. évfordulóját. Odamentem az oszlophoz, ahol az ifjú Paul Claudel állt 1886-ban a karácsonyi vesperás alatt, amikor megsuhintotta a kegyelem villámfénye.

Végül megemlítem a múlt vasárnapi koncelebrált szentmisénket a brüsszeli Katolikus Misszióban, amelynek vezetője Havas István piarista atya. Karizmatikus ember. A kis kápolna és a mellette lévő helyiségek a szó szoros értelmében zsúfolásig megteltek magyarokkal: kb. hetvenen lehettek, közülük negyven gyermek! Fele ministráns ruhában. Csodálatos volt az atya felvillanyozó, közvetlen beszéde, a közös ima és ének. Valóban a közösségnek egy volt a szíve-lelke.